

Intercontinental

aneb Jak stavěli Američané v socialistické Praze luxusní hotel

PAVLA SAVICKÁ

Viditelným symbolem dominance Spojených států se po druhé světové válce staly ikonické budovy mezinárodních hotelových sítí. V padesátých letech vznikaly v Jižní Americe, západní Evropě i na Blízkém východě. O desetiletí později začali jejich provozovatelé usilovat také o výhodné pozice ve východním bloku.¹

Hotel Intercontinental, sedmdesátá léta (foto: archiv Karla Filsaka ml.)

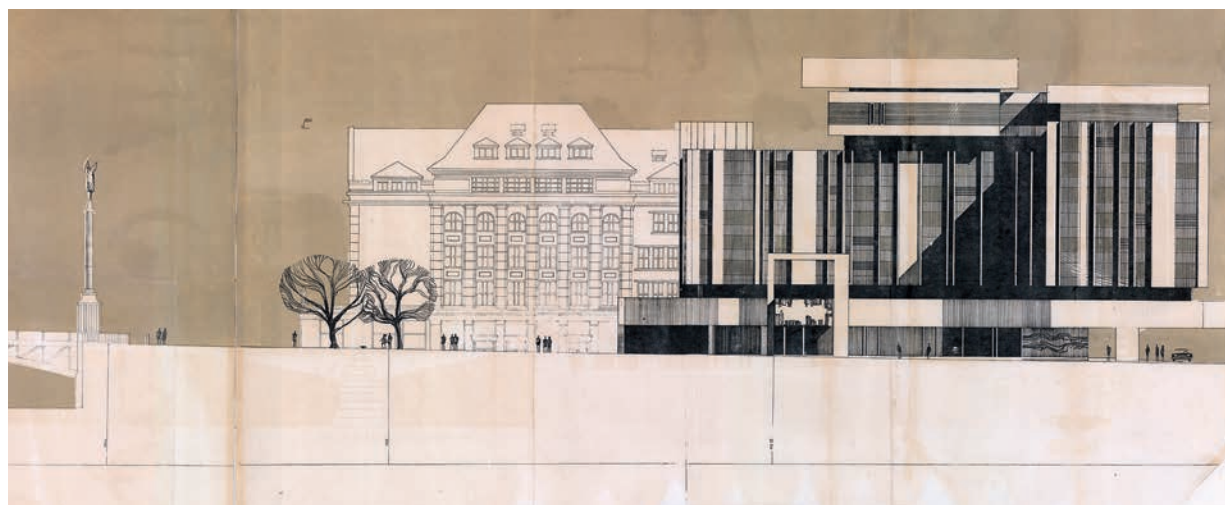
Na konci šedesátých let vyšla v časopise *Československé pohostinství* série reportáží věnovaných hotelu americké sítě Hilton v Amsterdamu. První článek překvapivě začíná podrobným popisem služebního vchodu a zaměstnanecké jídelny, o architektuře nebo prostorech pro

hosty se v něm čtenáři nedozvědí nic. Text totiž napsali frekventanti kurzu kádrových rezerv generálního ředitelství cestovní kanceláře Čedok, kteří se přijeli vzdělávat v rámci praktického kurzu.² V podobném duchu se nesou i další pojednání o západoevropských hotelích v tomto periodiku. Ta neměla oslovovat případné

hosty, ale profesionály, jejichž úkolem bylo aplikovat zkušenosti získané za hranicemi v Československu. Jednoznačně v nich zaznívá obdiv k velkým modernistickým budovám hotelů sítí jako Hilton nebo Intercontinental, které prosluly dokonalou organizací, nejvyšší úrovní služeb a technologickými vymoženostmi.

1 K architektuře i politickému rozměru výstavby hotelů viz WHARTON, Annabel Jane: *Building the Cold War. Hilton International Hotels and Modern Architecture*. The University of Chicago Press, Chicago - London 2001. Podrobné informace ke stavbě pražského hotelu Intercontinental se všemi relevantními zdroji je možné najít v kapitolách knihy HOUŠKOVÁ, Kateřina (ed.): *Hotel Intercontinental v Praze. Historie, urbanismus architektura*. Národní památkový ústav, Praha 2019. Dále také viz SAVICKÁ, Pavla: Intercontinental. Světová architektura v socialistickém Československu. *Za starou Prahu. Věstník klubu Za starou Prahu*, 2021, roč. 51, č. 1, s. 13-17 (článek se stal základem pro tuto studii).

2 KEJLA, J. - KRŇÁVEK, Z.: Hlásíme se z hotelu Hilton. *Československé pohostinství. Odborný časopis pracovníků veřejného stravování a cestovního ruchu*, 1969, roč. 15, č. 9, s. 170. Zdeněk Krňávek působil jako vedoucí oddělení metodiky služeb generálního ředitelství Čedoku.

Návrh hotelu Intercontinental, Karel Filsak a kolektiv, 1968 (repro: archiv IPR)

AMERIČANY PŘIVEDL NOVOTNÝ

Za zvýšeným zájmem o provoz amerických hotelů v socialistickém Československu stála nepochybně jednání vrcholných představitelů státu v čele s prvním tajemníkem Ústředního výboru Komunistické strany Československa (ÚV KSČ) a prezidentem republiky Antonínem Novotným s několika americkými společnostmi o výstavbě mezinárodního hotelu v Praze. V předchozích letech sotva představitelná iniciativa komunistické vlády vypovídala o společenských změnách v Československu, ale korespondovala i s celosvětovým vývojem a nově otevřenými možnostmi mezinárodního obchodu.

Výsledkem těchto snah se stal pražský hotel Intercontinental, jehož výstavba a následný provoz dobře ilustrují možnosti i limity spolupráce přes železnou oponu, priority zúčastněných stran a touhu Československa vytvořit příznivý obraz v očích západní veřejnosti. Hotel vybudovaný podle amerického manuálu a za pomoci amerických poradců zastával od

počátku také roli československého reprezentačního střediska, což značně ovlivnilo jeho podobu a odlišovalo ho od podobných realizací v jiných zemích. Jeho koncept zapadal do dlouhodobé strategie státu, uplatňované na světových výstavách Expo, v zahraničních kancelářích Československých aerolinií (ČSA)

Hotel vybudovaný podle amerického manuálu a za pomoci amerických poradců zastával od počátku také roli československého reprezentačního střediska

a budovách čs. velvyslanectví. Patří proto k cenným dokladům dialogu mezi Západem a Východem, jehož motivací byl na obou stranách nejen finanční zisk, ale také snaha o posílení kulturních styků.

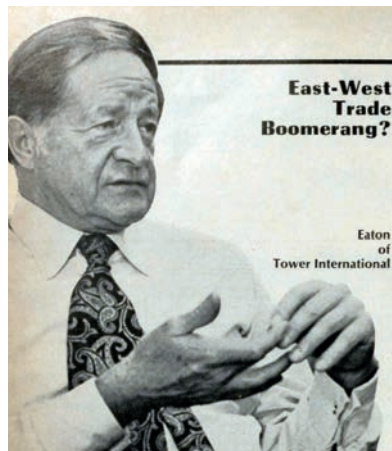
Již ekonomická krize let 1953–1955 vedla v Československu k prvním jednáním o uvolnění příjezdového cestovního ruchu se západními zeměmi. Zásadní změny však inicioval

až Antonín Novotný o deset let později, opět zejména pod tlakem hrozící krize po neúspěchu třetího pětiletého plánu (1961–1965). Další rozvoj kontaktů se zahraničím měl zajistit nově zřízený Vládní výbor pro cestovní ruch s výkonnou pravomocí i legislativní iniciativou a v oblasti turistiky byla schválena řada investic.³ Jedním z hlavních problémů byl nedostatek kvalitních ubytovacích kapacit v Praze. V šedesátých letech proto proběhlo několik architektonických soutěží na mezinárodní hotel, které měly prověřit možnosti jeho realizace na vybraných parcelách v historickém centru Prahy. Významnou roli v plánech na rozvoj cestovního ruchu hrály také ČSA. Ministerstvo dopravy je v roce 1963 pověřilo zabezpečením výstavby tranzitního hotelu v Praze, což mělo přispět k dosažení vysoké mezinárodní úrovně nabízených služeb v době, kdy letecká doprava udávala módní i technologické trendy v životě vyšších vrstev společnosti.

ČSA za účelem sjednocení firemního stylu a zaručení jeho vysoké kvality založily v roce 1960 vlastní

3 MŮCKE, Pavel: Proměny politiky cestování a cestovního ruchu v Československu 1945 až 1989. Politické a národohospodářské aspekty. In: MŮCKE, Pavel – KRÁTKÁ, Lenka (eds.): *Turistická odysea. Krajinou soudobých dějin cestování a cestovního ruchu v Československu v letech 1945 až 1989*. Karolinum, Praha 2018, s. 75–85.

projekty. Angažoval se také jako výrazný obhájce světového míru, když spoluorganizoval Pugwashské konference, pojmenované podle jeho rodné vesnice v Kanadě, na nichž se kvůli řešení hrozeb atomové války setkávali vědci z východního i západního bloku. Za svou činnost dostal v roce 1960 Leninovu cenu míru a Univerzita Karlova mu krátce nato udělila čestný doktorát,⁶ Pugwashské konference získaly v roce 1995 Nobelovu cenu míru. Osobně se znal s řadou státníků, včetně Antonína Novotného. Tomu v roce 1966 napsal dopis, v němž podpořil snahy svého syna o stavbu hotelu Intercontinental v Praze.

Cyrus Eaton ml., fotografie z časopisu *Forbes*, 1. září 1974 (repro: PaD)

Teprve na základě žádosti Eatona staršího začala vláda jednat. Na podzim 1966 pověřila podnik Čedok uzavřením smluv s firmou Cyruse Eatona mladšího a také s IHC, všechna rozhodnutí v této citlivé záležitosti však nadále podléhala ostražitě kontrole nejvyšších stranických orgánů, což domlouvání konkrétních

podmínek často komplikovalo. Záhy navíc vstoupila do hry také druhá, ještě známější hotelová síť Hilton. Její nabídku opět zprostředkoval Antonín Novotný, kterému možnost postavit v Praze hotel Hilton nabídl britský novinový magnát Lord Roy Thomson, jemuž prezident poskytl rozhovor pro *Sunday Times*. Československo tak na přelomu let 1966 a 1967 stálo před ještě nedávno zcela nereálným dilematem, s jakou americkou sítí bude na výstavbě luxusního hotelu spolupracovat.

Hlavní přednost IHC spočívala ve zkušenostech s výstavbou a provozem hotelů v zemích východní Evropy, se kterými jí pomáhal navázat kontakt Cyrus Eaton ml. V roce 1964 společnost uzavřela v Jugoslávii první smlouvu koncesního typu, která zaručovala vlastnictví státu, ale umožňovala výhody členství ve skupině Intercontinental, tedy používání uznávané značky a napojení na mezinárodní rezervační systém letecké společnosti Pan American World Airways (Pan Am). Dále zajistila poradce, kteří garantovali vysoký standard vybavení, nabízených služeb i zaměstnanců. Ve stejné době se také dokončoval Intercontinental v Budapešti, takže se podmínky maďarské smlouvy mohly stát základem pro vyjednávání s československou stranou.

Nabídka Hiltonu se oproti tomu jevila jako mnohem méně výhodná. Pochopitelný požadavek na zajištění podnikatelské svrchovanosti se zdál představitelům socialistické vlády nepřijatelný a přirovnávali ho k „určité formě exteritoriality“.⁷ Společnost si vyhrazovala nerušenou držbu budov, včetně přilehlého areálu, například parku. Hilton navíc ze začátku nenabízel zajištění zahraničního úvěru. Díky zájmu na vybudování

„hotelové magistrály“ vedoucí ze Švédska a Dánska přes Berlín, Prahu, Varšavu, Budapešť a Bukurešť do Jugoslávie a kvůli vzrůstající konkurenci IHC se Hilton ještě pokusil vyjednat dolarovou půjčku a upravit smlouvu tak, aby byla přijatelná. Jako partnera pro stavbu mezinárodního hotelu v Praze jej prosazovaly také ČSA, protože se v té době chystalo spojení Hiltonu s Trans World Airlines (TWA), hlavním rivalem Pan Amu a generálním agentem ČSA pro Spojené státy. Jednání s IHC však v té chvíli již pokročila natolik, že k dohodě s Hiltonem nedošlo. Navíc se Pan Amu v roce 1966 podařilo vyjednat obnovení linky New York – Praha, což ho v souboji obřích amerických firem zvýhodňovalo.

AMERICKÉ STANDARDY

Přestože snaha ČSA v tomto případě nebyla úspěšná, ujal se projektu hotelu na základě doporučení hlavního architekta Prahy Jiřího Voženilka jejich bývalý architekt Karel Filsak, tehdy již vedoucí vlastního ateliéru Epsilon ve Sdružení projektových ateliérů. IHC dodalo československému týmu architektů závazné podklady, které definovaly standard americké hotelové sítě. Patřily k němu klimatizované pokoje vybavené koupelnou, telefonem a televizí, luxusní restaurace a noční klub na střeše, a další, méně formální, jídelní zařízení a bary, obchody, salony a velkorysé společné prostory. Významnou součástí hotelu byl konferenční sál, který mohl sloužit také jako ballroom se samostatným vstupem.⁸

Americká historička umění An-nabel Jane Whartonová popsala univerzální kulturu amerických poválečných hotelů na příkladu Hiltonu, který nabízel Američanům z vyšší

6 Promoce se odehrála 23. 5. 1960, viz PETRÁŇ, Josef - PETRÁŇOVÁ, Lydia: *Čestní doktoři Univerzity Karlovy 1848-2015*. Karolinum, Praha 2018, s. 163.

7 *Národní archiv*, f. Úřad předsednictva vlády - běžná spisovna, k. 103, sign. 203/15/48, Informace o návrhu na výstavbu hotelu Hilton v Praze, 13. 6. 1967.

8 V případě pražského hotelu Intercontinental byl samostatný vstup součástí projektu, nakonec ale k jeho realizaci nedošlo.

K propagaci hotelu vznikly stylizované fotografie s komparzem, na snímku vlevo koktejl bar, interiér navrhl kolektiv Jana Šrámka (foto: archiv Karla Filsaka ml.). Restaurace v nejvyšším patře s výhledem patřila k charakteristickým znakům amerických hotelů, doprovodný text však odkazuje k jiné sféře vlivu (repro: archiv autorky).

střední vrstvy povědomé prostředí. „Ze společenských zvyklostí americké vyšší střední třídy pocházely jejich koktailové bary a střešní restaurace. [...] Americké technologie stály za jejich kohoutky s ledovou vodou zavedenými do jednotlivých pokojů, přímými telefonními linkami, rádií, klimatizací a především za architektonickou formou budov samotných.“⁹ Hotely se měly navzájem podobat a zároveň se trochu odlišovat v unikátních regionálních detailech. Hiltony v Berlíně a Tel Avivu zdobila tvorba známých současných umělců, v Athénách, Káhiře a Istanbulu je doplnily starověké artefakty a jejich repliky.¹⁰ Většina hotelů Intercontinental i Hilton dodržovala také jednotnou skladbu hmot – na horizontální podnož se společenskými a technickými prostory navazovala věžová či desková lůžková část. Výrazná solitérní architektura s jednoduchým tvaroslovím mezinárodního stylu záměrně

dominovala mnohdy i v historickém prostředí měst, což patřilo k pěstovanému obrazu obou značek. Výjimkou je například Cavalieri Hilton v Římě od italských architektů Uga Luccičentiho, Emilia Pifferiho a Alberta Ressa z let 1961–1963. Autoři narušili jednotlitou hmotu hotelu jejím zalome-

Hotely se měly navzájem podobat a zároveň se trochu odlišovat v unikátních regionálních detailech

ním do tvaru písmena Z a na fasádě použili terakotový obklad a travertin, který měl stavbu přiblížit charakteru města. Zasazení velkého hotelu do historického centra se však podařilo Filsakovu týmu vyřešit ještě citlivěji.

K podmínkám IHC se přidaly požadavky pražského hlavního architekta, Střediska státní památkové

péče a také zástupců Klubu Za starou Prahu, jednoho z velmi mála spolků, které působily v Československu i po roce 1948 a dokázaly si přitom udržet veřejný vliv. Filsak společně s Karlem Bubeníčkem a Jaroslavem Švecem vyřešili složitou situaci rozčleněním dispozice do tří nepravidelných křídel s různou výškou. Pohledový beton, jehož strukturu místy ještě zdůrazňuje zvrásnění, převládá v parteru a v horním vyhlídkovém patře s terasou. Výrazné razantně modelované brutalistní prvky doplňuje na fasádě hladké sklo a keramické reliéfy, které dále vertikálně člení a zjemňují monumentální hmotu hotelu. Důležitou součástí kvalit Intercontinentalu tvoří také práce s prostranstvími v jeho těsné blízkosti. Na místě části zbouraného bloku domů mezi ulicí Pařížskou a Elišky Krásnohorské vzniklo nové náměstí, do nějž se obrací hlavní vchod. Zahrazená zahrada na straně k Vltavě, vizuálně propojená

⁹ WHARTON, Annabel Jane: *Building the Cold War. Hilton International Hotels and Modern Architecture*, s. 2. (překlad autorka).

¹⁰ Tamtéž, s. 4, 64–65.

Restaurace Cechovni sijn, interiér navrhl kolektiv Františka Cubra

Kongresový sál s lustry od Reného Roubíčka, sedmdesátá léta (2x foto: archiv hotelu Intercontinental)

častý spolupracovník Jan Šrámek, vedoucí ateliéru Beta, společně s Janem Bočanem, Zbyňkem Hřivnáčem, Oldřichem Novotným a Zdeňkem Rothbauerem. Brasserii, Primátor-ský saloněk a vinárnu a noční klub vytvořili autoři fenomenálně úspěšné expozice z Bruselu 1958 František Cubr, Josef Hrubý a Zdeněk Pokorný.

Vnitřní prostory hotelu byly dotaženy do posledního detailu, autoři navrhovali veškerý nábytek, textilie i svítidla, pro různé provozy vznikly rozdílně laděné sady nádobí i stejnokroje obsluhy. V souladu s americkým vkusem doplňovaly moderní prvky interiérů starožitné kusy, od barokních soch světců po sedací soupravy ve stylu biedermeieru, které osobně vybíral Karel Filsak. Tradice Starého Města měly evokovat také názvy jako Cechovni sijn nebo Mázhaus, restaurace Zlatá Praha zase navozovala atmosféru přelomu století. Historizující stylizace některých souprav autorského nábytku kontrastovala s futuristickými lustry Reného Roubíčka a Huga Demartiniho a uměleckými díly Stanislava Libenského, Jaroslavy Brychtové, Františka Ronovského a mnoha dalších. Opojnou extravagancí hotelu dotvářely dřevěné, elegantně tvarované sloupy Miloslava Hejného pojmenované Začarovany les a velký krb v hotelové hale od stejného sochaře. Vnitřní prostory Intercontinentalu představovaly exkluzivní příklad československého interiérového designu přelomu šedesátých a sedmdesátých let, proslaveného na výstavách Expo.

SKUTEČNÝ BRUTALISMUS

Hotel Intercontinental patří k nejvýznamnějším budovám, které

s reprezentačními prostorami hotelu, měla podle původních plánů sloužit nejen hostům, ale také veřejnosti. Nepravidelný půdorys vytváří na západní straně menší prostranství, které dává vyniknout protilehlé Právnické fakultě Univerzity Karlovy. Její elegantní prvorepubliková budova také určila maximální výšku Intercontinentalu.

Odkazy na historii Prahy propustovaly i výtvarným řešením interiérů, jejichž celkový koncept, intenzivně

konzultovaný s americkou stranou, měl také na starosti Karel Filsak. Jejich návrh i provedení muselo odpovídat vysoké úrovni designu, jímž se Československo prezentovalo na světových výstavách, ve svých ambasádách a v kancelářích státní letecké společnosti. Filsak si proto přizval ke spolupráci dva osvědčené kolektivy se zkušenostmi ze zahraničních realizací. Vyhlídkovou restauraci Zlatá Praha, kongresový sál a lovecké salonky navrhl Filsakův

Hotelová hala s krbem od Miloslava Hejného, interiér navrhl kolektiv Jana Šrámka, sedmdesátá léta (foto: archiv rodiny Hejných)

byly v Československu postaveny ve druhé polovině 20. století. Sochařské pojetí betonových hmot z něj dělá jednoho z mála reprezentantů skutečného brutalismu¹¹ u nás, výrazný, ale promyšlený a kontextuální zásah do citlivého historického jádra zase vypovídá o vývoji dobového urbanistického názoru a silné pozici hlavního architekta i v případě zakázky, do jejíhož řešení zasahovaly stranické špičky i zkušení zástupci amerického byznysu. Historie jeho vzniku je neodmyslitelně spjata

s celosvětovým vývojem ve druhé polovině šedesátých let, ovlivněným probíhající studenou válkou, ale také rozvíjející se kulturou doby, již už současníci říkali *jet age*.

Možná jako jediná moderní československá stavba se hotel Intercontinental dostal až na stránky amerických novin, ovšem nikoliv díky své architektuře. Podnikání iniciátora stavby pražského hotelu Cyruse Eatona ml. vyvolalo ve Spojených státech rozporné reakce podobně jako aktivity jeho otce. Když se dohodl na

spolupráci s finanční skupinou International Basic Economy Corporation, kterou založil Nelson A. Rockefeller, uveřejnil *New York Times* článek s titulkem „Eaton Joins Rockefellers To Spur Trade With Reds“¹² a otázka budování hotelů ve východním bloku, včetně toho pražského, se objevila ve spojení s obviněním ze špionáže také před senátní komisí při projednávání nominace Nelsona A. Rockefellerera na viceprezidenta Spojených států.¹³

Za stavbu hotelu napojeného na leteckou společnost Pan Am se v Praze

11 Pojem brutalismus, jehož název vychází z francouzského „béton brut“, označuje styl, který se rozvíjel v architektuře od padesátých let 20. století. Typické je pro něj přiznání konstrukčního materiálu v hrubé, neomítané formě. Textura betonových ploch tvoří součást estetického výrazu staveb. V současné době se termín brutalismus někdy zjednodušeně používá jako souhrnný termín pro poválečnou architekturu. K brutalismu v užším slova smyslu viz např. ŠVÁCHA, Rostislav – PATRASOVÁ, Taťána: *Dějiny umění v českých zemích 800–2000*. Arbor Vitae, Řevnice – Praha 2017, s. 868.

12 BEDINGFIELD, Robert E.: Eaton Joins Rockefellers To Spur Trade With Reds. *The New York Times*, 16. 1. 1967, s. 1, 67.

13 Rocky and Soviet Espionage; Profits in Blood. In: *Nomination of Nelson A. Rockefeller of New York to be Vice President of the United States. Hearings before the Committee on Rules and Administration United States Senate, Ninety-third Congress, Second Session*. U.S. Government Printing Office, Washington 1974, s. 440. Nelson Aldrich Rockefeller, vlivný americký politik a podnikatel, guvernér státu New York v letech 1958–1973, se stal v roce 1974 viceprezidentem USA.

osobně přimluvil i její zakladatel Juan Trippe. V roce 1966 jednal o potřebě hotelu napojeného na rezervační síť Pan Am s Miloslavem Růžkem, vedoucím amerického odboru ministerstva zahraničních věcí. Trippe patřil k pionýrům letecké dopravy v Americe a také k jejím ideologickým zastáncům. V roce 1948 pronesl řeč na téma světové prosperity díky cestování do zahraničí, ve které tvrdil, že turismus je podobně efektivní jako cílená finanční pomoc od vlády Spojených států. Američané podle něj přinášeli do jiných zemí nejen peníze, ale také svůj způsob života. Přijížděli se svými zapalovači, přenosnými psacími stroji, moderními zavazadly, plnicími pery, kompakty a luxusními kabelkami, čímž podle Trippea nevědomky propagovali zřejmě výhody kapitalismu.¹⁴ Potenciál mírového šíření amerického ekonomického, ale také politického vlivu díky cestovnímu ruchu samozřejmě neunikl ani vládě Spojených států, která výstavbu hotelů v západní Evropě podpořila mimo jiné z fondů spojených s Marshallovým plánem. Conrad Hilton opakovaně zdůrazňoval roli svých hotelů v boji proti komunismu, proklamovanou patrně nejvíc v případě hotelu v Západním Berlíně, postaveném v kritickém roce 1958, kdy Chruščov vydal berlínské ultimátum.

Právě tento hotel se o deset let později objevil na stránkách *Československého pohostinství*, kde se ovšem místo jeho významu jako politického gesta rozebíral počet zaměstnanců, velikost parkoviště, nabídka restaurací a vstřícná obsluha.¹⁵ Články

Přes všechny problémy byl Intercontinental nakonec především životaschopným výsledkem snah o spolupráci mezi Východem a Západem

věnované technickým aspektům provozu mezinárodních hotelů vypovídají mnohé o praktickém přístupu reformních šedesátých let, které umožnily vznik pražského Intercontinentalu.

Po událostech ze srpna 1968 a následných personálních změnách byly znovu prověřovány uzavřené smlouvy a posuzována ekonomická výhodnost členství v mezinárodní síti hotelů. Intercontinental se otevřel z důvodů průtahů typických pro tehdejší stavitelství s několikaletým zpožděním, až v roce 1974, v době nejsilnější normalizace.¹⁶ Vedle běžných problémů s domácími dodavateli stavbu zpomalovala i spolupráce s desítkami firem ze západní Evropy a ze Spojených států a ze začátku také

pro tehdejší dobu netypický systém ofertních řízení. Výstavbu měla organizovat skupina expertů americké firmy Bechtel, v roce 1971 ale převzal její roli nově vybraný generální dodavatel, podnik Pozemní stavby České Budějovice. Zásadní smlouva s IHC však zůstala v platnosti, pražský Intercontinental musel splňovat standard sítě, byl zařazen do rezervačního systému a Československo platilo americké společnosti roční poplatek za poskytované služby.¹⁷

Přes všechny problémy byl Intercontinental nakonec především životaschopným výsledkem snah o spolupráci mezi Východem a Západem, motivovaným zejména finančním prospěchem, ale také otevřenější kulturní politikou na obou stranách. V roce 1969 označil ředitel hotelu Rudolf Hofman v reportáži Československé televize vznikající stavbu za „malou továrnu na dolary“.¹⁸ Následující desetiletí však ukázala, že Intercontinental představuje díky své architektuře i kulturním ambicím mnohem trvalejší hodnotu.

PAVLA SAVICKÁ (1990) vystudovala dějiny umění na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, kde pokračuje ve spolupráci s Ústavem dějin umění

AV ČR v doktorském studiu. Působí v Archivu hlavního města Prahy a v Národním památkovém ústavu. Je spoluautorkou monografie *Hotel Intercontinental v Praze. Historie – urbanismus – architektura* (Národní památkový ústav, Praha 2019).

14 TRIPPE, Juan T.: *World Prosperity through Foreign Travel*, 27. 10. 1948. Citováno podle VLECK, Jenifer van: *Empire of the Air. Aviation and the American Ascendancy*. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts 2013, s. 211–212.

15 SALAČ, Gustav: Hilton – Berlín. *Československé pohostinství. Odborný časopis pracovníků veřejného stravování a cestovního ruchu*, 1968, roč. 14, č. 23, s. 345.

16 Stavba začala v roce 1968, podle původních plánů měla být dokončena již za dva roky.

17 Původně mělo jít o 3–7 % ze zisku, v roce 1974 vyjednal podnik Čedok roční paušál ve výši 120 000 dolarů. Interní dokument generálního ředitelství Čedoku shrnující průběh stavby a ekonomickou výhodnost uzavřených smluv, strojopis, 1976, archiv Karel Filsak ml.

18 Rozhovor s ředitelem hotelu Intercontinental Rudolfem Hofmanem o probíhajících pracích a budoucích plánech. *Filmový zpravodaj Krátkého filmu*, Praha 1969 – viz <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1064005515-jak-pokracuje-stavba-hotelu-intercontinental> (citováno k 11. 4. 2022).